

tak, akkor mindjárt világossá vált előttünk, hogy mit jelent valójában a לֹא רָחֵם, azaz, hogy nincs kegyelem (Hós 2,22). Ugyanakkor nem egyszer tapasztaltuk azt is, hogy noha nem ismertük fel az ige hifil formáját, összekevertük a fontos évszámokat, nem voltunk eléggé tájékozottak a kortörténeti és a bevezetéstani kérdésekben, és hogy rendszerszemléletünk eléggé rendszertelen volt, mégis elkezdtek írni indexünkbe, és átmentünk – „kegyelemből, hit által”.

Kedves diáktársaink, ezekről ti is tudnátok mesélni, akár csak a reggeli áhítatokról, amelyen álmosan, olykor papucsban és félig pizsamában vettünk részt, meg a rituális jegyzet megsemmisítéséről és a közös zenés együttlétekről. De ti még ne meséljete, hanem éljétek meg azokat az alkalmakat, amelyek lehetőséget nyújtanak az egymással töltött időre és a fejlődésre. Ne a padokon heverő, hanem a szívekbe vésett QR-kódok ösztönözzenek arra, hogy legyetek jelen egymásnak és egymásért. Így a kötelezettség lehetőséggé, a kényszeredettség önszántsággá, a háborgás pedig érdeklődéssé változik. Ezt pedig nem úgy mondom, mint valaki kívülálló, hanem mint egy közületek, aki tudom, hogy ez sokszor mekkora küzdelemmel és erőfeszítéssel jár, főként 7:45-kor.

Kedves Tanáraink és Dáktársaink! Ezekkel a gondolatokkal nem búcsúzkodni szeretnénk, hanem csupán ennek reményében elköszönni: „Meglásd, újra látjuk egymást!” – és addig is: „Szent kezében őrizzen meg ő!”

Horváth József

Tíz év után újra összeült a Coetus Theologorum Illyefalván

2013. július 11-én került sor Illyefalván a Kárpát-medencei magyar nyelvű teológiai képzést nyújtó felsőoktatási intézmények oktatóinak közös találkozójára, a Coetus Theologorumra. A Coetus Theologorum utoljára Debrecenben ülésezett 2013. augusztus 23–24. között. A mostani találkozó abban a tekintetben volt rendhagyó a Coetus történetében, hogy ezen nemcsak a lelkészképző intézmények oktatói voltak jelen, hanem a fenntartó református egyházak püspökei is. A megbeszélés témája, akár csak 10 évvel ezelőtt,¹ a lelkészképzés jövője volt.

A közös megbeszélést több online találkozó előzte meg 2023 folyamán. Ezen a lelkészképzés elvi szempontrendszerre és a képzés kompetenciakövetelményeinek revíziója került terítékre. A munkaanyagot, amelynek megbeszélésére

¹ Ld. Adorjáni Zoltán: Visszatekintés 2013. második felének néhány rendezvényére. In: *Református Szemle* 107. (2014/1), (109–116) 111., a *Coetus Theologorum* alcím alatt.

a Coetus keretében került sor, az egyes intézmények megbízott tanárai készítettek elő.

A Coetus Theologorum nyitó áhítatát Kolumbán Vilmos József, az Erdélyi Református Egyházkerület főjegyzője tartotta az illyefalvi református templomban. Az áhítat alapigéje a közismert missziói parancs volt. Igemagyarázatában kiemelte, hogy a Máté 28,18–20 a lelkipásztori munka lényegét foglalja össze. A mindenkori tanítványok feladata: a sákramentumok kiszolgáltatása és a tanítás, azaz az igehirdetés. A munka kerete pedig ez: Jézusnak adatott minden hatalom, és ő velünk van minden nap a világ végéig. Az igehirdetést közös imaóra követte.

A nyitó áhítat után Kató Béla püspök köszöntötte a Coetus résztvevőit abban a templomban, ahol korábban több mint két évtizeden át lelkipásztorként is szolgált. A köszöntés rendjén röviden beszámolt lelkipásztori szolgálatáról is, amelyben leginkább a gyülekezeti közösségek megszervezését és az egyházi intézmények kialakítását tekintette feladatának. Ezt követően Lajos József, az illyefalvi gyülekezet jelenlegi lelkipásztora foglalta össze az egyházközség történetét.

A Coetus napirendi pontja a lelkészképzés kapcsán felmerült kérdések és a korábban már egyeztetett munkaanyag megbeszélése volt. Az előkészítő munkát Gér András, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának tanácsosa koordinálta. Kolumbán Vilmos József főjegyző kiemelte: a magyarországi intézmények közösen fogalmazták meg azt a gondolatot, hogy a lelkészképzés ügyét, amellyel külön-külön minden egyetem foglalkozik, valamilyen formában a fenntartó egyházkerületeknek kellene közösen megbeszélniük és egyeztetés tárgyává tenniük. Hangsúlyozta: már önmagában is nagy eredménynek tartja, hogy sikerült összegyűjteni a Kárpát-medence magyar nyelvű lelkészképző intézményeinek oktatóit és az egyházkerületek vezetőit e fontos kérdés megbeszélésére. Ami pedig ezután következik, az már ráadás. Meglátása szerint az előkészített munkaanyag alapján nem az a kérdés, hogy „mit” akarunk oktatni, hanem az, hogy „hogyan” és „milyen céllal”.

Két felvezető előadás hangzott el. Balog Zoltán, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke mindenekelőtt a lelkészképző intézetek jelenlegi gondja-

ira figyelmeztetett, és kiemelte, hogy az egyházkerületek felelősek a teológiai képzésért, a tanítványokért és a tanítókért. Úgy látja, hogy az akadémiai kényszer adott esetben akadálya is lehet az egyházi háttér és az egyetemi képzés összekapcsolásának. „Tudomány-e a teológia?” – tette fel a kérdést, vála-

sza pedig ez volt: „Igen is, meg nem is.” Ugyanis meglátása szerint az egyháznak olyan sajátos szempontrendszeri vannak, amelyek nem minden esetben egyeznek a változó világi kritériumokkal. A felsőoktatási rendszeren belül meg kell találni azt a szabadságot, amelyre az egyházi lelkészképző intézményeknek van szüksége. Kiemelte, hogy a lelkészképzés társadalmi relevanciája kiemelkedő. Nem véletlenül, hanem elhívás alapján tanít, s a közösség számára készít fel szolgákat. A társadalmi jelenlét kérdése sokkal erősebb az egyházi képzésben, mint bárhol másutt. Példaként hozta fel, hogy a római katolikus egyház ott igyekszik erősen érvényesíteni az egyházi aspektusokat, ahol azokat valamilyen felsőoktatási szempontrendszer hátráltatná. Ennek nyomán hangsúlyozta, hogy a felsőoktatási keretek között a református egyháznak is meg kell találni azokat a tereket, ahol a maga szempontjait tudja érvényesíteni.

Balog Zoltán püspök arról is beszélt, hogy a lelkészképzésre jelentkezők száma folyamatosan csökken, és ez a lelkésznevelő intézeteken is múlik. Többször is elhangzik feléjük a kritika, hogy „micsoda lelképászorokat küldenek ki”. Másrészt viszont az intézmények alig merik elengedi a végzős diákokat, mert attól tartanak, hogy „micsoda traumák érik majd a gyülekezetekben”. A gond az, hogy nem szervesül az egyetemi képzés és a társadalom közötti kapcsolat. Egy-egy lelkészjelölt útjának végigkísérése a küldő gyülekezet feladata. De a másik oldalról is szükség van a gyülekezettudatos lelkésznevelésre. Kiemelte, hogy míg az elmúlt tíz évben kétszeresére nőtt az egyházi intézmények száma, a gyülekezeti választói névjegyzékbe felvett tagok száma 23%-kal csökkent. Azaz az erős intézményi jelenlét nem járt feltétlenül együtt az egyház lelki életének megerősödésével. Beszédes adat továbbá az is, hogy míg a 2011-ben zajló népszámlálás alkalmával a megkérdezettek 11%-a nem válaszolt a vallási háttérrel felmérő kérdésre, addig 2023-ra ez a szám 40%-ra emelkedett. Ugyanakkor megállapítható, hogy a vallásukat felvállaló személyek esetében némiképp erősödött a református öntudatosság. Végül fölvetette azt a kérdést is, hogy vajon a Kárpát-medence nem egészen 2 milliós református közössége fenn tudja-e tartani hosszú távon a hat lelkészképző intézményét.

Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke *Az egyházkerületek felelőssége a lelkészképzésben* címmel tartott előadást, amelyben az előkészített munkaanyagban megfogalmazottakra reagált egy tucatszámú hozzászólással és javaslattal. Egyebek mellett kiemelte, hogy a teológia az egyházban van. Minden egyházkerület számára fontos, hogy legyen saját szellemi műhelye. Az egyház tanítói szolgálata több, mint egyszerűen megtartani az akadémiai előadásokat. Az egyházkerületi döntések esetében szükség van arra, hogy ezeket teológiai alapon hozzák meg, és ehhez szükséges a teológiai képzési háttér.

Az egyházkormányzatnak az a feladata, hogy őrködjék a képzés egyháziassága felett. A lelkész nem kevesebbet tud a szakoktatóhoz képest, hanem másként alkalmazza a teológia tudományát. A lelkészképző intézeteknek folyamatosan kell figyelniük a diszciplínák teológiai fókuszára, mert állandó veszély, hogy el akarják tolni a fókuszot a segédtudományok irányába. A teológushallgatónak a teológia minden részével meg kell ismerkednie. Elfogadhatatlan a prakticista látásmód, a felületes biblicitás, a kirívó műveletlenség és a pongyola fogalmazás.

Fekete Károly püspök meglátása szerint a lelkészképzésnek a spirituális élet köré kell épülnie. A lelkiség nem lehet valamiféle appendix. A teológiai képzés ideje a lelkipásztori életvitelre való felkészülés ideje is. Ezért a jelöltek esetében kulcsfogalom az elmélyült spiritualitás. A lelkési élet kipróbálásának ideje a kollégiumi közösségi élet és diákönkormányzat. De a teológiai tanárnak is ott kell lennie a hallgató és az intézmény közelében, mert a képzés lényegi eleme nem az, ami az órákon történik. Javaslatként pedig azt fogalmazta meg, hogy a lelkészszentelés alkalma közös ünnep kellene hogy legyen az egyház és a lelkészképző intézmények számára. Ezeken részt kellene vennie minden intézményi képviselőnek, ami a jelenleg gyakorolt formában nem mindig valósul meg, és azt hangsúlyozta, hogy a lelkipásztorképzés megújításának a tervezetét a jogi formák kialakításának kellene majd követnie.

A felvezető előadásokat *A lelkipásztorképzés megújítása* című és már korábban előkészített tervezet kicsoportos megbeszélése követte. A Coetus Theologorum résztvevői a Fazakas Sándor debreceni teológiai tanár által javaslatként előterjesztett modellhez kapcsolt munkaanyagot beszéltek meg négy csoportban: kérgmatika és kommunikáció; pasztoráció; kübernetika; a lelkipásztor személyi

integritása, világnézete, kegyessége. Ahogy a megbeszélést követő rövid beszámolókból kiderült, a csoportos megbeszélések eltérő formában és célkitűzéssel zajlottak. Egyesek a készségek előkészített listáját beszéltek meg, mások a témához kapcsolódóan tárgyalták meg további kérdéseiket.

A délutáni program egy tanszékek szerinti egyeztető csoportmegbeszélést is tartalmazott, amelynek témája ezúttal nem a kompetenciaábra volt, hanem a tanszékhez kapcsolódó kérdések egyeztetése négy csoportban: biblika, rendszeres teológia, gyakorlati teológia és egyháztörténet. A csoportmegbeszélés eredményei nem kerültek plénum elé. Viszont ismételten visszatért az a vélemény, hogy az előkészített tervezet sok kérdést hagy nyitva, s részleteinek kidolgozása még sok munkát igényel. A résztvevők azt is észrevételezték, hogy az egyes kérdések kapcsán fontos lett volna az aktuális intézményi gyakorlatok felvázolása is. Több esetben is kiderült, hogy az egyik-másik egyházi vezető által kiemelt probléma nem általános, illetve a jól működő modellek inspirálhatják a többi intézményben zajló munkát is. Az intézmények képviselői arra kötelezték el magukat, hogy folytatni fogják ezt a munkát.

A Coetus Theologorum utolsó napirendi pontjaként a jelenlevők közös zárónyilatkozatot, memorandumot fogadtak el. (Ennek szövegét az alábbiakban közöljük.)

A szervezők megköszönték az előkészületi munkában való részvételt, és reménységüket fejezték ki a munka további folytatására nézve.

A találkozó az illyefalvi Keresztyén Ifjúsági és Diakóniai Alapítvány épületének teraszán folytatódott közös vacsorával és kötetlen beszélgetéssel.

Balogh Csaba

Fotó: Kiss Gábor

Memorandum

Coetus Theologorum, 2023. július 11.

A Coetus Theologorum, a Kárpát-medencei református teológiai tanárok közössége évtizedes szünet után találkozott 2023. július 11-én Illyefalván. Először hívták meg a lelkipásztorképző intézményeket fenntartó egyházkerületek vezetőit, és együtt a következő nyilatkozatot fogadták el:

Hálát adunk Istennek, hogy a történelmi változások lehetővé tették az 1990-es évek kezdetétől, hogy a lelkipásztorképzés több helyszínen újraindulhatott, és a szocializmus idején megmaradt intézményekben új lendületet kapott. Ennek jelentős eseménye volt, hogy évtizedek kihagyása után, 1990. szeptember 21–22-én Budapesten ismét összeült a Coetus Theologorum.